

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ БОТАНІКИ ІМ. М.Г. ХОЛОДНОГО НАН УКРАЇНИ

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Директор Інституту ботаніки
член-кор. НАН України

 Сергій МОСЯКІН
наказ № 11н від 30 грудня 2022 р.

ПОЛОЖЕННЯ

Про внутрішню систему забезпечення якості освіти
в Інституті ботаніки ім. М.Г. Холодного
Національної академії наук України

«СХВАЛЕНО»

Вченою радою

Інституту ботаніки

протокол № 17

від «29» грудня 2022 р.

КИЇВ–2022

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Положення про внутрішню систему забезпечення якості освітньої діяльності Інституту ботаніки ім. М. Г. Холодного НАН України (далі – Інститут ботаніки) розроблено відповідно до вимог Законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», Стандартів і рекомендацій щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти, а також на основі Статуту Інституту ботаніки. Документ визначає нормативні принципи організації та функціонування внутрішньої системи забезпечення якості освітньої діяльності.

Внутрішня система забезпечення якості ґрунтується на положеннях розділу VII «Вимоги до наявності системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти» Методичних рекомендацій щодо розроблення стандартів вищої освіти (наказ МОН України від 1 червня 2016 р. № 600), а також на принципах, сформульованих у «Стандартах і рекомендаціях щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти» (ESG) (2006), ухвалених Європейською асоціацією із забезпечення якості вищої освіти. Система спрямована на створення прозорих, ефективних і сталих механізмів гарантування якості освітніх програм та освітнього процесу в Інституті.

1.2. У Положенні визначено зміст, мета, завдання, організаційна і функціональна структура внутрішнього контролю, процедура та принципи його проведення.

1.3. Інститут ботаніки несе відповідальність за якість своїх освітніх послуг, спираючись на академічну культуру, інтеграцію наукових досліджень та освітнього процесу.

1.4. Система внутрішнього забезпечення якості освітньої діяльності Інституту ботаніки ґрунтується на принципах лідерства та відповідальності, академічної доброчесності, відкритості до нових знань та критики, толерантності у ставленні до стейкхолдерів, взаємної вимогливості та довіри та ініціативності.

2. ОСНОВНІ ЗАВДАННЯ

Основними завданнями внутрішньої системи забезпечення якості освітньої діяльності Інституту ботаніки є:

- Гарантування високої якості освіти та наукової підготовки, що забезпечує конкурентоспроможність Інституту ботаніки на національному, європейському та світовому ринках освітніх послуг і наукових досліджень.
- Забезпечення якісної підготовки здобувачів третього рівня вищої освіти, здатних успішно конкурувати на сучасному ринку праці та інтегруватися в міжнародне наукове середовище.
- Упровадження та дотримання міжнародних стандартів забезпечення якості, зокрема положень ESG (Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area), рекомендацій МОН України та вимог Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти.
- Підвищення професійної компетентності наукових та науково-педагогічних працівників шляхом систематичного підвищення кваліфікації, участі у тренінгах, семінарах, міжнародних освітніх та наукових програмах.
- Інтеграція сучасних інформаційно-комунікаційних технологій у всі аспекти освітньої діяльності, зокрема новітніх інформаційних технологій і програмного забезпечення.
- Використання світового досвіду та сприяння розвитку інновацій, популяризація кращих освітніх і наукових практик, формування позитивного іміджу Інституту як закладу з високим рівнем академічної культури та відкритості.
- Розвиток матеріально-технічної бази відповідно до сучасних і міжнародних стандартів, що забезпечує належні умови для здійснення освітньої та наукової діяльності.

3. ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ ТА НАПРЯМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

3.1. Забезпечення узгодженої та ефективної взаємодії всіх суб'єктів науково-освітнього процесу, оптимальний розподіл повноважень і відповідальності між структурними підрозділами та учасниками освітнього процесу.

3.2. Гарантування прозорості й відкритості процедур прийняття управлінських рішень на всіх рівнях, що сприяє підвищенню ефективності функціонування системи управління якістю.

3.3. Реалізація підходів до навчання, викладання й оцінювання, орієнтованих на здобувачів освіти, зокрема:

- створення умов для вільного, творчого навчання та забезпечення реальної можливості вибору навчальних дисциплін;
- систематичний збір і аналіз інформації щодо якості освітнього процесу: оцінювання навчання й викладання (опитування здобувачів), результативності наукових досліджень (публікаційна активність), ефективності роботи науково-педагогічних працівників, якості управлінських рішень (опитування викладачів), рівня задоволеності освітніми послугами (опитування випускників і роботодавців);
- регулярний перегляд і вдосконалення існуючих, а також розроблення та впровадження нових сучасних освітніх програм і навчальних дисциплін;
- підготовка й оновлення навчально-методичних матеріалів для забезпечення якісного навчального процесу.

3.4. Дотримання принципів академічної доброчесності, формування культури чесності та відповідальності серед усіх учасників освітнього процесу.

3.5. Постійне підвищення кваліфікації та професійне зростання науково-педагогічних працівників через участь у тренінгах, програмах професійного розвитку, наукових та освітніх заходах.

3.6. Впровадження сучасних інноваційних освітніх технологій, цифрових інструментів і новітніх методик викладання для підвищення ефективності навчання.

3.7. Забезпечення активної публічної діяльності Інституту; розвиток внутрішньої комунікації та зворотного зв'язку; доступність актуальної інформації

4. ОРГАНІЗАЦІЯ, СТРУКТУРА І ВИДИ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ

4.1. Система внутрішнього забезпечення якості освіти Інституту ботаніки функціонує в межах діючої структури управління освітнім процесом та інтегрована в загальну систему менеджменту закладу.

4.2. Суб'єктами планування, організації, здійснення внутрішнього контролю та забезпечення якості навчання і викладання є:

- директор Інституту як керівник закладу та гарант освітньої програми (забезпечення організації освітнього процесу, ліцензування, акредитації, функціонування інформаційних систем управління освітою);
- заступники директора з наукової роботи (координація наукових ресурсів, бібліотечних та інформаційних фондів, наукових приладів і обладнання; інтеграція результатів наукових досліджень у зміст освітнього процесу);
- Центр науково-освітньої підготовки (ЦНОП), відповідальний за організацію навчальної діяльності аспірантів та забезпечення якості освітніх компонентів;
- Вчена рада Інституту (визначення політики у сфері забезпечення якості освіти, ухвалення нормативних документів);
- комісії, створені наказом директора (приймальна, екзаменаційна, апеляційна), що забезпечують професійний, прозорий та комфортний відбір, атестацію й зарахування аспірантів;

- наукові керівники аспірантів, які забезпечують індивідуальний супровід, розвиток наукових і загальних компетентностей, зокрема soft skills;
- Рада молодих учених, яка сприяє реалізації ініціатив аспірантів, залучає їх до процесів забезпечення якості та дорадчої діяльності;
- керівники структурних підрозділів, відповідальні за організацію освітнього процесу на рівні відділів і лабораторій;
- наукові працівники, які беруть участь у реалізації освітніх програм, формуванні змісту навчальних дисциплін і проведенні наукових досліджень.

4.3. Основними об'єктами системи внутрішнього забезпечення якості є:

- освітні процеси (структура, організація, методичне забезпечення, ресурси, взаємодія учасників);
- результати освітньої діяльності (набуті компетентності, академічні досягнення, результати наукових досліджень здобувачів освіти).

4.4. Основні види контролю в системі забезпечення якості освітньої діяльності:

Поточний контроль – здійснюється в межах навчальних дисциплін і спрямований на перевірку рівня засвоєння здобувачами окремих елементів освітньої програми (лекційного матеріалу, тем семінарських і практичних занять, завдань для самостійної роботи). Поточний контроль дозволяє оцінити глибину розуміння змісту навчальних тем, уміння опрацьовувати інформаційні джерела, логічно викладати матеріал усно або письмово, презентувати результати власної роботи.

Підсумковий контроль – проводиться для визначення рівня сформованості результатів навчання після завершення певного етапу або всієї освітньої програми. Формами підсумкового контролю є екзамен, залік, атестація.

- Екзамен – форма оцінювання підсумкового засвоєння теоретичних і практичних знань з навчальної дисципліни. Проводиться в усній або письмовій формі на основі екзаменаційних білетів, укладених відповідно до

програми дисципліни. Метою екзамену є перевірка здатності здобувача розуміти програмний матеріал у цілому, встановлювати логічні зв'язки між його складовими, творчо застосовувати отримані знання та формувати власні наукові судження.

- Атестація здобувачів вищої освіти – процедура встановлення відповідності рівня набутих знань, умінь і компетентностей вимогам стандартів вищої освіти та освітньої програми.

5. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ

5.1. Забезпечення якості освіти в Інституті ботаніки реалізується через систематичне вдосконалення управлінських та академічних підходів до організації освітнього процесу підготовки здобувачів вищої освіти. Такий комплексний підхід спрямований на створення ефективних, прозорих і науково обґрунтованих механізмів гарантування якості.

5.2. Управлінські та академічні підходи, що застосовуються в Інституті ботаніки, мають на меті забезпечити:

- високу якість організаційного, методичного та матеріально-технічного забезпечення освітнього процесу, включно з ресурсами, інформаційною підтримкою та навчально-методичним супроводом;
- належний рівень викладання навчальних дисциплін і проведення навчальних занять, відповідно до сучасних наукових досягнень та педагогічних практик;
- якість освітньо-наукової програми та змістове наповнення навчальних курсів, їх відповідність стандартам вищої освіти, галузевим рекомендаціям і потребам наукової сфери;
- якість навчання аспірантів, формування та розвиток їхніх загальних і спеціальних компетентностей, здатність до самостійної наукової діяльності й інтеграції у міжнародне академічне середовище;

- відповідність результатів навчання аспірантів кваліфікаційним вимогам за відповідними спеціальностями, встановленими стандартами та освітньою програмою;
- своєчасне та обґрунтоване прийняття управлінських рішень, спрямованих на подальше вдосконалення, оновлення та розвиток системи забезпечення якості освіти;
- вдосконалення та розвиток системи якості освіти в Інституті ботаніки.

6. ВДОСКОНАЛЕННЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ, ОСВІТНЬО-НАУКОВОЇ ПРОГРАМИ ТА КУРСІВ НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН

Механізми взаємодії між усіма учасниками освітнього процесу в Інституті ботаніки спрямовані на систематичний моніторинг якості, оперативний перегляд і постійне вдосконалення освітнього процесу, освітньо-наукової програми (ОНП) та змісту навчальних дисциплін. Реалізація цих механізмів передбачає такі дії:

6.1. ЦНОП здійснює регулярний моніторинг якості викладання, змістового наповнення навчальних дисциплін і реалізації ОНП шляхом проведення опитувань аспірантів, аналізу їх зворотного зв'язку, а також на основі результатів призначення викладацького складу.

6.2. ЦНОП забезпечує організацію зворотного зв'язку та реагування на результати опитувань здобувачів освіти. Виявлені недоліки, позитивний досвід викладання, а також інформація щодо успішності аспірантів розглядаються на засіданнях випускового відділу. За потреби до участі у засіданнях можуть бути запрошені зацікавлені аспіранти.

6.3. Питання оновлення, вдосконалення, створення нових навчальних курсів і внесення змін до ОНП попередньо розглядаються на засіданнях ЦНОП. Після схвалення пропозиції подаються на затвердження Вченій раді Інституту ботаніки. До обговорення можуть залучатися аспіранти. Представники відділів і лабораторій мають право ініціювати перегляд курсів

та освітньої програми як за власною ініціативою, так і на підставі результатів опитувань аспірантів та науково-педагогічних працівників.

6.4. Стейкхолдери, ЦНОП і Вчена рада Інституту можуть ініціювати перегляд, внесення змін або доповнень до документів, що регламентують освітній процес. Перегляд програм навчальних дисциплін здійснюється щорічно, до початку нового навчального року. Перегляд ОНП проводиться за необхідності, але не рідше одного разу протягом строку її дії.

6.5. Під час проведення атестації здобувачів вищої освіти випусковий відділ може залучати до складу екзаменаційних комісій зовнішніх стейкхолдерів, у тому числі успішних випускників аспірантури Інституту ботаніки та інших фахівців галузі.

6.6. ЦНОП здійснює експертизу та аналіз навчально-методичних матеріалів, що використовуються для викладання дисциплін, з метою забезпечення їх відповідності стандартам вищої освіти та сучасним науковим вимогам.

6.7. Вчена рада Інституту ботаніки щороку за результатами навчального року заслуховує звіт про стан освітньої діяльності та ефективність функціонування системи забезпечення якості освіти, розглядає результати моніторингу та визначає напрями її подальшого розвитку.

7. ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

7.1. В Інституті ботаніки функціонує офіційний веб-сайт (<https://botany.kiev.ua/index.htm>), на якому розміщено основну інформацію про діяльність установи, навчально-методичні матеріали, внутрішні нормативні документи, новини, оголошення та корисні посилання для здобувачів і науково-педагогічних працівників.

7.2. Наукова бібліотека Інституту забезпечує здобувачам третього рівня вищої освіти доступ до власних інформаційних ресурсів, довідково-бібліографічних баз, фондів періодичних видань, а також до ресурсів

Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського, включно з електронними колекціями та каталогами.

7.3. Локальна комп'ютерна мережа Інституту ботаніки надає можливість підключення до міжнародних наукометричних і реферативних баз даних, доступ до яких забезпечено установам НАН України. Це сприяє інтеграції здобувачів у міжнародний науковий простір і підтримує високу якість наукових досліджень.

7.4. Система інформаційного забезпечення освітньої діяльності в Інституті ботаніки відповідає вимогам ліцензійних умов провадження освітньої діяльності, забезпечує відкритість, доступність та актуальність інформації для всіх учасників освітнього процесу.

8. ОЦІНЮВАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ІНСТИТУТУ БОТАНІКИ

8.1. Оцінювання результатів навчання здобувачів третього рівня вищої освіти здійснюється через форми поточного та підсумкового контролю, кваліфікаційну атестацію, а також засоби самоконтролю, спрямовані на формування відповідальності й академічної самостійності аспірантів.

8.2. Конкретні форми проведення, критерії та індикатори оцінювання поточного й підсумкового контролю визначаються у робочих програмах навчальних дисциплін відповідно до вимог освітньо-наукової програми та стандартів вищої освіти.

8.3. За результатами навчального року здобувачі вищої освіти проходять звітування у відповідних наукових відділах, після чого матеріали подаються на розгляд Вченої ради Інституту ботаніки. Результати звіту обговорюються та схвалюються Вченою радою, а рішення про переведення аспірантів на наступний рік навчання затверджуються наказом директора Інституту ботаніки. У разі виявлення незадовільного рівня виконання індивідуального плану може застосовуватися умовна атестація із зобов'язанням щомісячного

звітування. У випадку подальшого невиконання вимог індивідуального плану ініціюється процедура відрахування аспіранта.

9. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ НАУКОВИХ І НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ

9.1. Підвищення кваліфікації працівників Інституту ботаніки є цілеспрямованим і безперервним процесом удосконалення професійних компетентностей та інших необхідних навичок, що забезпечують підвищення якості управлінської, навчальної, методичної, наукової, інноваційної, творчої та виховної діяльності установи.

9.2. Підвищення кваліфікації викладачів спрямоване на опанування сучасних інноваційних методик викладання, удосконалення змісту навчальних дисциплін, розроблення робочих програм і кредитних модулів відповідно до європейських стандартів забезпечення якості (ESG) та вимог Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти.

9.3. Науково-педагогічні працівники зобов'язані проходити підвищення кваліфікації в закладах вищої освіти, наукових та освітньо-наукових установах і організаціях в Україні або за кордоном не рідше одного разу на п'ять років. Підвищення кваліфікації може здійснюватися у формі курсів, тренінгів, семінарів, стажувань та інших форм професійного розвитку.

9.4. Наукове стажування науково-педагогічних працівників, що проводиться відповідно до статті 34 Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність», може бути зараховане Вченою радою Інституту ботаніки як підвищення кваліфікації. Один тиждень стажування визнається як підвищення кваліфікації в обсязі 30 годин (1 кредит ЄКТС).

9.5. Результати інформальної освіти (самоосвіти) науково-педагогічних працівників, які мають науковий ступінь та/або вчене, почесне чи наукове/педагогічне звання, можуть бути визнані Вченою радою Інституту ботаніки як форма підвищення кваліфікації за умови підтвердження їхнього практичного значення та результативності.

10. ДОКУМЕНТИ, ЩО РЕГЛАМЕНТУЮТЬ УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Управління якістю освітньої діяльності Інституту ботаніки регламентують:

- Положення про аспірантуру Інституту ботаніки ім. М.Г. Холодного НАН України;
- Положення про академічну доброчесність та етику академічних взаємовідносин Інституті ботаніки ім. М.Г. Холодного НАН України.

11. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПУБЛІЧНОСТІ ІНФОРМАЦІЇ ПРО ІНСТИТУТ, ОСВІТНЬО-НАУКОВУ ПРОГРАМУ, СТУПЕНІ ВИЩОЇ ОСВІТИ ТА КВАЛІФІКАЦІЇ

11.1. Відкритість та прозорість діяльності Інституту ботаніки забезпечується відповідно до вимог Законів України «Про особливості правового режиму діяльності Національної академії наук України, національних галузевих академій наук та статусу їх майнового комплексу», «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про вищу освіту», а також постанов і розпоряджень Президії НАН України.

11.2. Основна інформація про діяльність Інституту ботаніки оперативно публікується на офіційному веб-сайті (<https://botany.kiev.ua/index.htm>), який містить дані щодо організаційної структури, освітніх програм, внутрішніх нормативних документів, новин наукового життя, а також матеріали для здобувачів освіти.

12. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОЇ СИСТЕМИ ВИЯВЛЕННЯ АКАДЕМІЧНОЇ НЕДОБРОЧЕСНОСТІ У РОБОТАХ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

12.1. Політика Інституту ботаніки у сфері забезпечення академічної доброчесності реалізується відповідно до «Положення про академічну

добросесність Інституту ботаніки ім. М. Г. Холодного НАН України», яке визначає принципи, механізми, процедури та санкції у разі порушень.

12.2. Усі роботи здобувачів третього рівня вищої освіти проходять обов'язкову перевірку з використанням спеціалізованих програмних засобів, антиплагіатних систем та доступних онлайн-інструментів. Використання одного методу контролю не виключає застосування інших, що забезпечує максимальну об'єктивність та достовірність результатів перевірки.